

A10542W1

SECOND PUBLIC EXAMINATION

HONOUR SCHOOL OF ENGLISH LANGUAGE AND LITERATURE

COURSE I

Paper 6(c) Medieval Welsh Language and Literature I

Trinity Term 2017

Tuesday, 16 May, 9.30am – 12.30pm

Time allowed – Three hours

Answer Question 1 and *two* others.

Do not turn over until told that you may do so.

Answer Question 1 and two others. You should pay careful attention in your answers to the precise terms of the question.

1. Translate into idiomatic modern English three passages, choosing AT LEAST one from each section, and comment on any points of special interest in their subject matter and/or their linguistic forms.

SECTION A

- (a) "A unben," heb ef, "mi a wnn pwy wytti, ac ny chyuarchaf i well it." "Ie," heb ef, "ac atuyd y maë arnat o anryded ual nas dylyei." "Dioer," heb ef, "nyt teilygdawt uy anryded a'm etteil am hynny." "A unben," heb ynteu, "beth amgen?" "Y rof i a Duw," hep ynteu, "dy anwybot dy hun a'th ansyberwyt." "Pa ansyberwyt, unben, a weleist ti arnaf i?" "Ny weleis ansyberwyt uwyl ar wr," hep ef, "no gyrru yr erchwys a ladyssei y carw e ymdeith, a llithiau dy erchwys dy hun arnaw; hynny," hep ef, "ansyberwyt oed: a chyn nyt ymdialwyf a thi, y rof i a Duw," hep ef, "mi a wnaef o anglot itt guerth can carw." "A unbenn," hep ef, "o gwneuthum gam, mi a brynaef dy gerennyd." "Pa delw," hep ynteu, "y pryny di?" "Vrth ual y bo dy anryded, ac ny wnn i pwy wytti." "Brenhin corunawc wyf i yn y wlat yd hanwyf oheni." "Arglwyd," heb ynteu, "dyd da itt; a pha wlat yd hanwyf titheu oheni?" "O Annwlyn," heb ynteu. "Arawn urenhin Annwlyn wyf i."
- (b) O daw meinwar, fy nghariad,
I dŷ dail a wnaeth Duw Dad,
Dyhuddiant fydd y gwŷdd gwiw,
Dihuddygl o dŷ heddiw.
Nid gwaeth gorwedd dan gronglwyd;
Nid gwaeth deiliadaeth Duw lwyd.
Unair wyf fi â'm cyfoed.
Yno y cawn yn y coed
Clywed siarad gan adar,
Clerwyr coed, claeuwawr a'u câr:
Cywyddau, gweau gwaiail,
Cywion, priodolion dail;
Cenedl â dychwedl dichwerw,
Cywion cerddorion caer dderw.
- (c) Bendigeiduran uab Llyr a oed urenhin coronawc ar yr ynys hon, ac ardyrchawc o goron Lundein. A frysngueith yd oed yn Hardlech yn Arduwy, yn llys idaw. Ac yn eisted yd oedynt ar garrec Hardlech, uch penn y weilgi, a Manawydan uab Llyr y urawt y gyt ac ef, a deu uroder un uam ac ef, Nissyen ac Efnyssyen, a guyrda y am hynny, mal y gwe dei yngylch brenhin. Y deu uroder un uam ac ef, meibion oedynt y Eurosswyd o'e uam ynteu Penardun, uerch Ueli uab Mynogan. A'r neill o'r gweisson hynny, gwas da oed: ef a barei tagneued y rŵg y deu lu, ban uydint lidiawcaf: sef oed hwnnw Nissyen. Y llall a barei ymlad y rŵng y deu uroder, ban uei uwyaef yd ymgerynt. Ac ual yd oedynt yn eisted yuelli, wynt a welynt teir llong ar dec, yn dyuot o deheu lwerdon, ac yn kyrchu parth ac attunt, a cherdet rugyl ebrwyd ganthunt, y gwynt yn eu hol, ac yn nessau yn ebrwyd ganthunt. "My a welaf longeu racco," heb y brenhin, "ac dyuot yn hy parth a'r tir."

- (d) Hawddamor, glwysgor glasgoed,
 Fis Mai haf, canys mau hoed,
 Cadarn farchog, serchog sâl,
 Cadwynwyrrd feistr coed anial,
 Cyfaill cariad ac adar,
 Cof y serchogion a'u câr,
 Cennad nawugain cynnndl,
 Caredig urddedig ddadl.
 Mawr a fudd, myn Mair, ei fod,
 Mai, fis difai, yn dyfod
 Ar fryd arddelw, frwd urddas,
 Yn goresgyn pob glyn glas.

SECTION B

- (a) Ac ual y byd yn ymwarandaw a llef yr erchwys, ef a glywei llef erchwys arall, ac nit oedynt unlef, a hynny yn dyuot yn erbyn y erchwys ef. Ac ef a welei lannerch yn y coet o uaes guastat; ac ual yd oed y erchwys ef yn ymgael ac ystlys y llannerch, ef a welei carw o ulaen yr erchwys arall. A pharth a pherued y llannerch, llyma yr erchwys a oed yn y ol yn ymordiwas ac ef, ac yn y uwrrw y'r llawr. Ac yna edrych ohonaw ef ar liw yr erchwys, heb hanbwylaw edrych ar y carw. Ac o'r a welsei ef o helgwn y byt, ny welsei cwn un lliw ac wynt. Sef lliw oed arnunt, cl aerwyn llathreit, ac eu clusteu yn gochyon. Ac ual y llithrei wynnet y cwn, y llathrei cochet y clusteu. Ac ar hynny at y cwn y doeth ef, a gyrru yr erchwys a ladyssei y carw e ymdeith, a llithyaw y erchwys e hunan ar y carw. Ac ual y byd yn llithiau y cwn, ef a welei uarchauc yn dyuot yn ol yr erchwys y ar uarch erchlas mawr; a chorn canu am y uynwgyl, a gwisc o urethyn llwyd tei amdanaw yn wisc hela.
- (b) Gwae fi pan roddais i serch
 Gobridd ar Forfudd, f'eurferch.
 Rhiain a'm gwnaeth yn gaethwlad,
 Rhed fry rhod a thŷ ei thad.
 Cur y ddôr, par egori
 Cyn y dydd i'm cennad i,
 A chais ffordd ati, o chaid,
 A chân lais fy uchenaid.
 Deuy o'r sygnau diwael,
 Dywaid hyn i'm diwyd hael:
 Er hyd yn y byd y bwyf,
 Corodyn cywir ydwyf.
- (c) A thrannoeth, kyuodi a orugant pawb o niuer y llys; a'r swydwyr a dechreusant ymaruar am rannyat y meirych a'r gweisson. Ac eu rannu a wnaethant ym pob kyueir hyt y mor. Ac ar hynny dydgueith, nachaf Efnyssen y gwr anagneuedus a dywedassam uchot, yn dywanu y lety meirch Matholwch, a gouyn a wnaeth, pioed y meirch. "Meirych Matholwch brenhin Iwerdon yw y rei hyn," heb wy. "Beth a wnant wy yna?" heb ef. "Yma y mae brenhin Iwerdon, ac yr gyscwys gan Uranwen dy chwaer, a'y ueirych yw y rei hynn." "Ay yuelli y gwnaethant wy am uorwyn kystal a honno, ac yn chwaer y minheu, y rodi heb uyganyat i?"

Ny ellynt wy tremic uwyl arnaf i," heb ef. Ac yn hynny guan y dan y meirych, a thorri y guefleu wrth y danned udunt, a'r clusteu wrth y penneu, a'r rawn wrth y keuyn ; ac ny caei graf ar yr amranneu, eu llad wrth yr ascwrn. A gwneuthur anfuryf ar y meirych yuelly, hyd nat oed rym a ellit a'r meirych.

(d) Anian mab Gruffudd, rudd rôn,
Ymlaen am ei elynion,
Yn minio gwayw mewn eu gwaed
Anniweirdrefn, iôn eurdraed,
Ysgythrwr cad, aets goethrudd,
Esgud i'r aer, ysgwyd rudd,
Ysgithredd baedd disgethrin,
Asgwrn hen yn angen in.
Pan rodded, trawsged rhwysgainc,
Y ffrwyn ymhen brenin Ffrainc
Barbwr fu fal mab Erbin
Â gwayw a chledd, tromwedd trin:
Eillio â'i law a'i allu
Bennau a barfau y bu,
A gollwng, gynta' gallai,
Gwaed tros y traed – trist i rai.

2. "Iolo Goch, in his adaptation of the *cywydd* to the grand ceremonial manner of public poetry, goes beyond anything attempted by Dafydd ap Gwilym". Do you agree?
3. How important is the role of *Annnwn* in the First Branch?
4. Is the end of the Second Branch a mere postscript?
5. "Originality is not seen as a virtue in mediaeval Welsh poetry, and we will be disappointed if we look for it." Is this fair?
6. "The interest of *Pwyll* and *Branwen* lies less in the fragments of "Celtic" myth, religion and folklore which may be preserved in them than in what the authors of the existing texts had to say to their audience." Does it?
7. Discuss Dafydd ap Gwilym's use of the device of the *llatai*.
8. Does the syntax of *Pwyll* and *Branwen* suggest that they had a single author?
9. What do we learn from Dafydd ap Gwilym of the popular poetry of the time?